

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

XXXIII. ÉVFOLYAM

1969. AUGUSZTUS—SZEPTEMBER

6. SZÁM

ELVESZETT KINCSEINK

— Emlékezés a Fasori Gimnáziumra —

Őszi levélhullás idején gondolataink visszazállnak 25—30 esztendővel az egykori iskolához. Beülünk a régi padokba, magunk elé idézzük osztálytársaink, tanáraink már-már elfelejtett arcát, nevek villannak fel előttünk, akikre már régen nem gondoltunk. Még talán az érettségi vizsgálatok vérfagyasztó rémülete is visszatér egy pillanatra, hogy azután jóleső emlékezéssel állapítsuk meg magunkban: az volt az igazi, tudják is ezek a fiatalok itt, Amerikában, hogy milyen komoly felkészültség kellett egy „békebeli” európai érettségihez!

Lapunk olvasói között sokan vannak, akik velem együtt szeretettel gondolnak vissza a budapesti Evangélikus Gimnáziumban eltöltött éveikre.

Hatalmas vadgesztenyefák lombátora rejti a Vilma királynő út 17—21 sz. alatti impozáns épület bejáratát, ahol sokszor iszkoltunk be az utolsó pillanatban, amikor már Andits bácsi, a kapus megnyomta az órakezdő csengő gombját. Még ma is fülemben cseng a rettegett szigorú, de kitűnő pedagógus Dengelegi tanár úr hangja, amint Vergilius költészetének szépségeit tárta fel előttünk a latin órán... vagy mikor Kubacska tanár úr az igazgató megbízásából stentori hangon dorgálta a „művelt ifjúságot” valamilyen magaviseleti kihágás, esetleg a tandíjbefizetési „csekek” (!) helytelen kiállítása miatt.

1823—1952

Egyéni benyomások és emlékek helyett most inkább beszéljünk arról, hogy a Fasori Gimnázium nemcsak magyarthoni evangélikus egyhá-

A fasori evangélikus templom mai képe. A háttérben a vele egybeépült gimnázium látható.

zunk ékessége, szépszámú egyházi iskolánk aranyfoglalatában a drágakő volt, hanem színvonalánál, jelentőségénél fogva az egész magyar közoktatás történetében is igen előkelő helyet foglalt el.

A gimnázium keletkezési éve, 1823. jelzi a magyar nemzeti élet tespedésének elmúltát, az új tavaszi fölpezsdülést. Kölcsey ekkor írja meg Himnuszát. Petőfi Sándor ennek az esztendőnek első napján született. Egy évtized alatt a gimnázium már olyan hírnévre tett szert, hogy a kis tízéves Petőfit atyja a mi iskolánkba íratta be s ha vándorélete nem sodorta volna őt máshová, akkor talán a mi önképzőkörünkben olvasta volna fel első költeményeit.

A szabadságharc előtti két évben iskolánk igazgatója, Tavasy Lajos volt az első magyar nevelésügyi országos bizottság elnöke. Az elnyomtatás éveiben, 1864-ben avatták fel a Deák téren az akkori időkhöz mértén pompás háromemeletes új iskolaépületet, ahová utóbb a leánygimnázium került. Négy évtizeddel később az is szűknek bizonyult és 1904-ben készült el a gimnázium mai épülete, az akkori Városligeti fasornak nevezett szép utcában.

Az intézet egy és egynegyed százados története a magyar köznevelés és tudományos munkálkodás története is. Mikola Sándor igazgató 1935-ben megjelent cikkében nem kevesebb, mint 114 nevesebb volt tanítvány nevét sorolja fel, köztük 34 egyetemi rendes tanárét. A tanári karból 13 akadémikust és 6 későbbi egyetemi r. tanárt említ meg, a két csoportból országosan ismert nevéik: Heinrich Gusztáv, Scholtz Ágoston, Petz Vilmos és Gedeon, Tolnai Vilmos, Kozma Andor, vala-

mint Böhm Károly, a legnagyobb magyar filozófus. Egy másik felsorolásban a tanári kar nagynevű tagjai között szerepelnek: Schedius Lajos (az intézet első igazgatója), Győry Vilmos, Hunfalvy Pál, Lehr Albert, Góbi Imre.

Az Evangélikus Gimnázium igazgatói voltak 1910 óta: Rátz László, Hittrich Ödön, Mikola Sándor, Koch István és Rempert Elek.

Sok volt tanítványt szerte a nagyvilágban, akik a 20-as, 30-as és 40-es években jártak a Fasorba, még személyes élmények fűznek az akkori tanárok sorából kiragadott egyes nevekhez: *Loisch János és Bogsch* (Bogsányi) Sándor, a Szepesség szülöttei, *Peskó Zoltán* orgonaművész,

intézetünk tradicionális első helyet tartott úszásban és jégkorongban, többször ért el jó helyezést más sportágakban. A Garmisch Partenkirchenben 1940-ben tartott közép-európai ifjúsági téli versenyeken például a magyar válogatott csapat öt (!) tagja iskolánk VII. és VIII. osztályos tanulója volt.

Bármerre éljenek magyarok, ott található köztük az Evangélikus Gimnázium volt növendékei, akik hivatásuk, foglalkozásuk terén sok országban az elsők között vannak. Ime, néhányan közülük:

Riemer József, országosan elismert vezető mérnök Ausztráliában.

Síki Béla, Svájcban letelepedett zongoraművész, Amerikában a Was-

munkájáért 1963-ban megkapta a fizikai Nobel-díjat.

A nagy tudós szerényen és közvetlen melegséggel nyilatkozott e cikk írójának. Hálásan és örömmel emlékezik vissza fasori diák korára, ahol — mint mondja — Rátz Lászlótól, a nagy matematikustól nyerte mai tudásának alapjait. 1921-ben érettségizett. A beszélgetés során Wigner professzor kihangsúlyozta, „a fasori Evangélikus Gimnázium magas színvonala bizonyítja, amit itt Amerikában is látunk, hogy az egyházi iskolák által nyújtott minőségi nevelés nagyobb számban produkál kiváló tanítványokat, mint az állami iskoláknak az átlag-színvonalhoz ragaszkodó tömegnevelése.”

• IFJÚSÁGI EGYESÜLETEK

Visszaemlékezésem szükségképpen nem tarthat igényt a teljességre, de talán ízelítőt ad az olvasónak — még ha nem is volt fasori diák — az iskola mineműségéről. A volt tanítványok emlékeit pedig bizonyára feleleveníti, ha még röviden felsorolom a gimnáziumban működött ifjúsági egyesületeket:

Arany János önképző kör. (Tanárelnök 1941-ben: v. Réz Henrik dr.)

Dal- és Zeneegyesület (Peskó Zoltán).

Benczúr Gyula képzőművészeti kör (Opperl Imre).

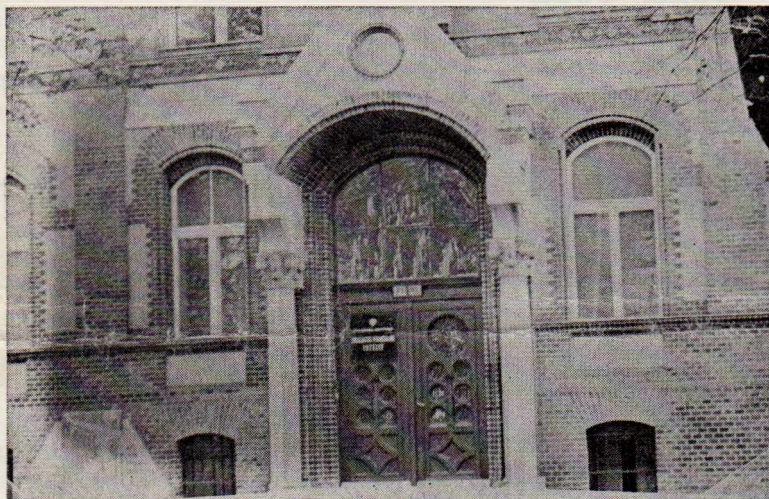
Ifjúsági Gusztáv Adolf Gyámintézet (Grünvalszky Károly).

Ifjúsági Segélyegylet (v. Dengelegi Lajos dr.).

Ifjúsági Sportkör (Mikó Imre).

Cserkészcsapat. A 16. E. G. cserkészcsapat létszáma 1941-ben 113 cserkész és 25 cserkészapród volt. Akkori parancsnoka Csipkay Sándor dr. cst., helyettese Endrődi Friyes rt. (A nencserkészek talán elnézik egy öreg cserkésznek, hogy feleleveníti néhány felejthetetlen táborozás emlékét ezekkel a helynevekkel: Vezseny, Adony, Tihany, Garamkövesd, Beretke).

Az iskolával kapcsolatos *internátus* 53 bentlakó növendék számára nyújtott az iskolai oktatáson felüli erkölcsi és jellembeli, evangéliumi szellemű nevelést. A gimnázium ta-

A gimnázium bejárata. A kaputól balra lévő emléktábla felirata:
"25 éves találkozásunk emlékére — az 1905-ben végzetek."

Renner János fizikus (Eötvös Lőrándnak, a torziós inga feltalálójának munkatársa), *Gyóni Ferenc* (Gyóni Géza költő családjából), *Opperl Imre* festőművész (tavaly halt meg), *Rempert-Vathy Elek* költő, *Jánossy István* történész.

A mindenkori tanári kar magas színvonalú s az iskola nemes szelleme kitűnő tanítványokat produkált, akik az élet minden terén nemzetközi viszonylatban is kiemelkednek kortársaik közül.

◆ A két háború közötti országos középiskolai tanulmányi versenyeken az Evangélikus Gimnázium növendékei 8 ízben szereztek meg az első helyet.

◆ Sportban is kiváló eredmények születtek. Így a KISOK versenyeken

hington állami egyetemen is tanít.

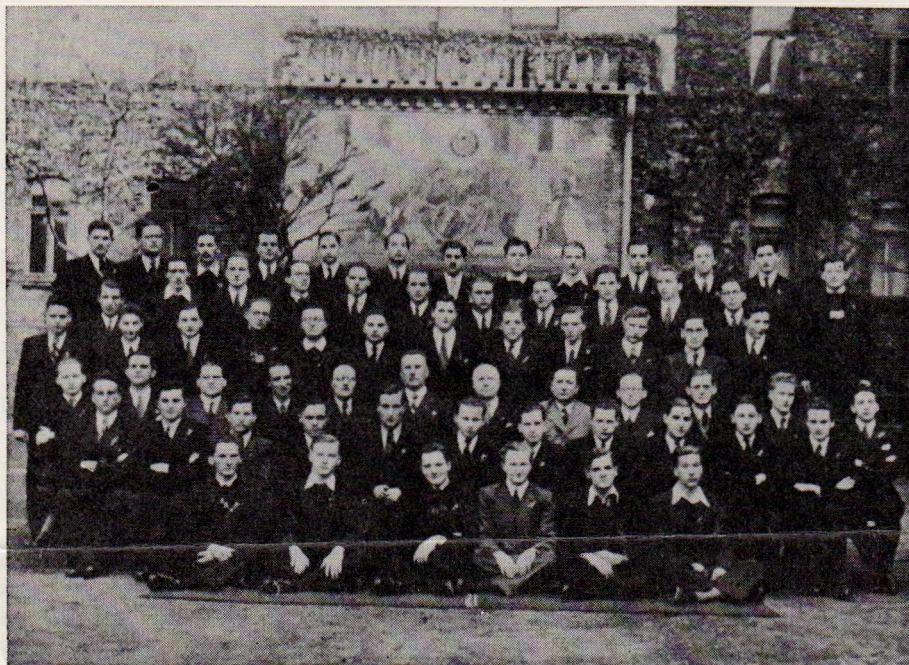
Pásztor László, a Republikánus Párt országos nemzetiségi bizottságának elnöke (Washington, DC).

Neumann János matematikus, az amerikai atomerő bizottság tagja, nemrégien halt meg.

Koestler Artúr politikai regényíró, leghíresebb műve: *Darkness at Noon*.

• BESZÉLGETÉS EGY NOBEL-DÍJAS FASORI DIÁKKAL.

Utoljára hagytuk *Wigner* Jenőt, az amerikai magyar „atom-tröszt” másik fasorista tagját, aki mint a világtörténelmet formáló „Manhattan Project” vezető tudósa, szintén tagja az atomerő-bizottságnak, jelenleg a Princeton-i egyetem professzora. Az atom-mag teóriával kapcsolatos

Az 1941-ben végzettek az iskola udvarán. Az osztály tanárai a 3. sorban: Peskó Zoltán, Vermes Miklós dr., Dengelegi Lajos dr. osztályfőnök, Koch István dr. igazgató, Réz Henrik dr., Ihász József, Jakabfi László és Bogsch Sándor dr.

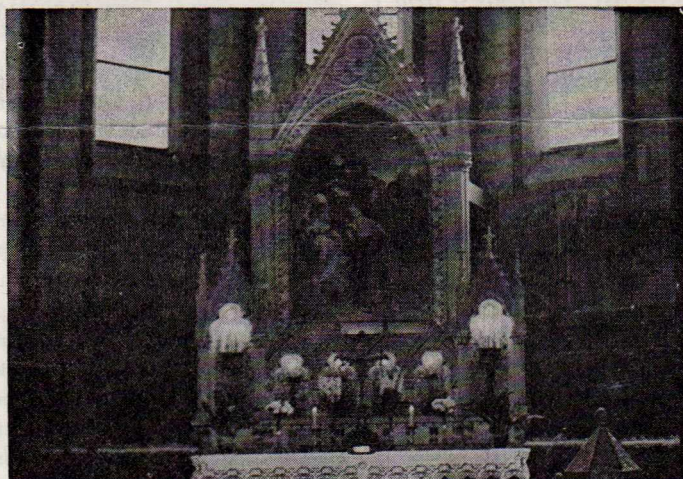
nulóinak száma 1941-ben 663 volt.

A *Budapesti Evangélikus Gimnázium Volt Növendékeinek Egyesülete* célkitűzései között szerepelt „a gimnázium szeretetének ápolása, a gimnáziumba járó és onnan főiskolára került ifjúság támogatása.” Volt elnökei között ilyen neveket találunk: dr. Haberern J. Pál egyetemi tanár, udvari tanácsos, Tolnay Kornél államtitkár, a MÁV elnöke, dr. Lamotte Károly Budapest alpolgármestere, valamint dr. Pósch Gyula kormányfőtanácsos, a Pénzügyi Központ vezérigazgatója. (Lapunk más helyén közöljük a nyugaton élő volt növendékek szervezkedési felhívását.)

● TEMPLOM ÉS ISKOLA

Az Evangélikus Gimnázium az *egyház iskolája* volt. Ez nemcsak abból adódott, hogy az egykori bányai egyházkerület püspökének főhatósága alatt működött, fenntartója pedig a budapesti Deák téri evangélikus testvéregyház volt, hanem főként evangéliumi szelleméből, tanári kara nagyrészeinek hívő evangélikus egyháziasságából. Nem véletlen, hogy a fasori evangélikus templom és a gimnázium épülete egybeépített, szerves egészet képez.

Az evangélikus egyház lelkészutánpótlásának is jó forrása volt a fasori gimnázium, ahonnét minden évben került egy-két érettségizett ifjú a Teológiára. Lelkeszi hivatásomhoz jó indíttatást kaptam vallásánaraimtól, Scholz Lászlótól és dr. Solyom Jenőtől (aki később teológiai

A templom oltára. Az oltárkép Benczúr Gyula „Vajk megkeresztelése” c. műve.

professzorom is volt). Még ma is emlékezetemben van, ahogy ez utóbbi a III. osztályos hittanórán feltárta előttünk a prédikáció megértésének titkát, hogy ti. az evangélikus igehirdetés mindig a törvényre (íté-

let) és az evangéliumra (kegyelem) kell, hogy reámutasson.

Már az 1840. évi canonica visitatio jegyzőkönyve így határozta meg az iskola célját: „hogy igaz keresztyéneket és jó honpolgárokat neveljen”. Ennek a feladatának az Evangélikus Gimnázium minden időben fényesen megfelelt!

● MINDEZ MÁR A MÚLTÉ...

Csak keserűséggel lehet ezeket a sorokat leírni. A magyar nevelésügy történetének e fényes fejezete dicséletes véget ért. A budapesti Evangélikus Gimnázium nincs többé! Nem erőszakkal vették el, hanem *önként* mondott le róla egy szüklátó körű egyházi vezetőség.

A magyar népköztársaság kormánya és a magyarországi evangélikus egyház között kötött és 1948. december 14-én aláírt **EGYEZMÉNY** 6. pontja valamennyi egyházi iskola államosítása mellett kivételként meghagyta a budapesti Evangélikus Gimnáziumot. Hasonló módon hagytak meg egyes iskolákat a katolikus és református testvérek számára is. Ők éltek ezzel a lehetőséggel. *De mi nem!* Dezséry László akkori vezető püspök szerint „nem lett volna reá anyagi fedezetünk”. Igaz, megindult

akkor egy „Mentsük Meg Fasort” mozgalom az egyházon belül és kívül, de személyi kérdések, intrikák, hitetlenség és kishitűség, meg sok más ok miatt nem járt sikerrel. Az utolsó érettségizők 1952-ben vettek

ERŐS VÁR

AMERIKAI MAGYAR EVANGÉLIKUSOK LAPJA

Az Amerikai Evangélikus Egyház
Magyar Konferenciájának
lapja.

Szerkesztő és kiadó:
Juhász Imre.

Főmunkatárs: Egyed Aladár

“ERŐS VÁR”
 (“MIGHTY FORTRESS”)

P. O. Box 02148, Cleveland, Ohio 44102.

Published by the
Hungarian Conference
of the Lutheran Church in America.

Issued monthly October to May,
bi-monthly in June/July and Aug./Sep.

No. 6. (124) Vol. XXXIII.

AUGUST—SEPTEMBER, 1969

Subscription: \$3.00 a year.

Second-class postage paid
at Cleveland, Ohio.

FONTOS!

Minden szerkesztőségi anyag,
kézirát, gyülekezeti hír, újszín-
tén a lappal kapcsolatban minden
levezés, előfizetés és adomány
erre a címre küldendő:

“ERŐS VÁR”

P. O. BOX 02148

CLEVELAND, O. 44102

Az “ERŐS VÁR” előfizetési díja
egy évre csak 3 dollár. Szívesked-
jenek a lejárt előfizetéseket kése-
delem nélkül beküldeni a fenti
címrre.

Be nem jelentett címváltozás esetén
a posta a kézbesíthetetlen újságot
megsemmisíti, a kiadóhivatalnak pedig
külön portót kell fizetnie. Erre a költ-
ségre különösen nem előfizetők, kése-
delmező előfizetők, vagy többéves hát-
rálékban lévők esetében nehéz fedeze-
tet találni.

Ezért kérjük olvasóinkat, hogy min-
den esetben pontosan adják meg címük-
ket a “Zip Code” szám feltüntetésé-
vel együtt! Az újságot “Zip Code”
szám nélkül nem kézbesíti a posta.
Címközlésnél tüntessék fel az utca
megjelölését is; pl. St., Rd., Ave.
Ugyanis egyes postai zónában azonos
nevű utcákat csak így lehet megkülön-
bözteni.

Printed by

Classic Printing Corporation

9029 Lorain Ave., Cleveland, O. 44102

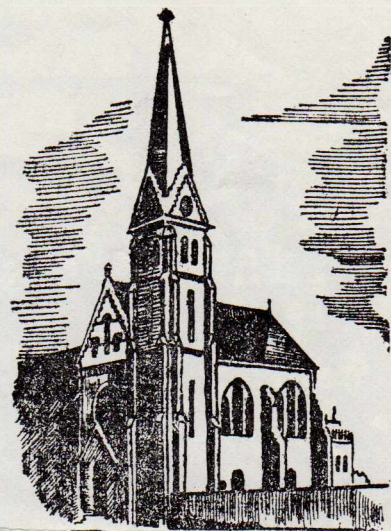
örökre búcsút szeretett iskolánktól.

Lehet ezt a veszteséget rationali-
zálni, lehet azzal mentegetni, hogy a
megmaradt (ref és kat.) egyházi is-
kolák úgyszólván kénytelenek ugyanazt
és ugyanúgy tanítani, mint a szocia-
lista állam iskolái, de ez nem változ-
tat azon a szögyenyletes tényen, hogy
egy ilyen nagymúltú és világviszony-
latban is kimagasló középiskola —
megszűnt. Amit eleink felépítettek,
azt a méltatlan utódok elherdálták.

Nem hangzik már vidám diákzsi-
vaj a fasori gimnázium tágas udva-
rán; szép épületünkbe az Országos
Pedagógiai Intézet költözött be.

Még az utca nevét sem találjuk
meg a térképen: most Gorkij fasor-
nak hívják...

Juhász Imre

A fasori templom a Bajza utca felől.

Már nem hátrány otthon az egyházi iskola?

A budapesti Evangélikus Gimnázium
megszűntetését hibáztató cikkünkkel kap-
csolatban különleges jelentőséggel bír az
alábbi tudósítás:

(FE) Az egyházi középiskolákban végzett
fiatalok ma könnyebben juthatnak be az
egyetemre, mint régebben, írják Budapest-
ről. A világnézeti fakultásokon továbbra
is fennáll az egyházi iskolákban végzettek
felvételi tilalma, de az orvosi, mérnöki,
közgazdasági egyetemekre, valamint a
művészeti főiskolákba az elmúlt iskolai
évben jóval több egyházi iskolákban éret-
ségizett fiatal vettek fel, mint a régebbi
négy-öt évben együttvéve. Az egyházi is-
kolákból kikerülő fiatalok tudása, művelt-
sége, magatartása jóval magasabb színvo-
nalú, mint az állami iskolákban végzet-
teké. Ezt a rendszer vezetői ma már nem
titkolják. A felvételi vizsgákon ezek a
fiatalok csaknem mindig a legmagasabb
pontszámot érik el és a vizsgáztató bizott-
ságok tagjai, még a politikai megbízott is,
javasolja a felvételt. Előfordult olyan
eset, hogy a felvételizőtől megkérdezték,
hisz-e Istenben és az nyílt igennel vála-
szolt. Nem titkolta vallásosságát, sőt azt
is hozzáfűzte, hogy a templomba járásról
a jövőben sem mond le. Ennek ellenére
felvették a mérnöki fakultásra.

(FE) — A New Yorkban élő Fenyő
Miksa, a magyar irodalom 93 éves „grand
old man”-je, ismét Budapestre látogatott
„megmagyarázhatatlan érzelmi okok mi-
att”, ahogy azt a Magyar Tudósítások cí-
mű könyvomatossal közölte. Egyszerűen

csak meg akarta nézni az egykori fasori
Evangélikus Gimnáziumot, ahova járt...

Felhívás!

VOLT FASORISTÁK
JELENTKEZZENEK!

Az Evangélikus Gimnázium meg-
szűntetésével a Volt Növendékek
Egyesülete is feloszlott, elnémult oda-
haza. A nyugati országokban tartóz-
kodó volt iskolatársakat kérjük, szí-
veskedjenek nevüket és pontos címü-
ket nyilvántartás és a kapcsolatok fel-
vétele végett a

**Külföldön Élő Volt Fasori Diákok
Egyesülete** szervező titkárával, Bern-
hardt Bélával (1944) közölni. Címe:

Rev. Béla Bernhardt

P. O. Box 631

SHELBY OH 44875 (U.S.A.)

Egyesületünk célja: a budapesti
Evangélikus Gimnázium hagyományai-
nak megtartása, a tagok között a ba-
rátság és összetartás érzésének ápolása.
Tervbe vettük egy időszaki tájékoztató
körlevél szétküldését is.

A "No. 5"

Gyakran kérdeztük önmagunktól, hogy miért van rend helyett káosz, társadalmi egység helyett lázadás Amerikában? A felelet magától kínálkozik, bár igyekszünk mást kiagyalni magyarázatul. A modern amerikai — és nem csak amerikai — társadalomból kikopott a közös, központi eszme, ami mögé felsorakozhatnánk.

Mindaddig, amíg istenfélő egy társadalom, megvan a központi eszméje. De mihielyt elveti magától Istent, nem talál mást, mint töredékeszméket, amelyek szükségképpen kaoszhoz vezetnek.

Az Egyesült Államok népe ijesztő gyorsasággal távolodott el korábbi központi eszméjétől. Egy országos közvéleménykutatás adatai szerint ez a távolodás valósággal menekülésszerű. 1957-ben, tehát alig több, mint egy évtizede, a lakosságnak csak 14%-a érezte úgy, hogy a "vallás" befolyása csökken a mindennapi életre, míg 69%-a úgy érezte, hogy növekszik. Ma ez az arány drámai módon megfordult: 70% vallja, hogy a "vallás" társadalmi rendező ereje hanyatlík és csak 14% hiszi azt, hogy nő.

Ha a "vallás" társadalmi rendező erejének hanyatlását vizsgáljuk, gyakran hajlandók vagyunk összetéveszteni a hatást az okozójával. Nem a társadalom széttöredezése okozza a "vallás" hanyatlását, hanem megfordítva!

Elvégre időtlen idők óta voltak töredék-eszmék, amelyek a központi istenhit ellenében hatottak. Az angol szabadgondolkodó filozófia két évszázadra, maga a marxizmus is több mint egy évszázadra tekinthet vissza. Az is tény, hogy az emberben mindig volt egy jó adag materializmus, különösen, ha a saját megélhetése forgott szóban. Az irodalom naturalistái (Zola) és nagy cinikusai (Anatole France) is évszázados múltba, sőt elfeledettségbe süllyedtek. A technika, a gép sem új. A szintén másfél százados első ipari forradalom hatása sokkal nagyobb volt az akkori életre, mint a mostani második forradalomé. Az — teljesen váratlan volt, ez — továbbfejlődés, amibe belészokhattunk. Az irtózatoss kezdeti nyomort idézett elő, ez szinte eltörölte a munkanélküliséget az ipari társadalmakban. Erkölcsstelenség pedig mindig volt, sokszor nagyobb is (bár rejtettebb), mint most.

Kétségtelen tehát, hogy valami más

oka lehet a központi eszme elhanyagolásának. Sajnos, a hiba forrását magukban az egyházakban kell keresnünk. Már régen nem, vagy nem csak Isten Igéjét hirdetik, hanem társadalmi filozófiákat. Megpróbálják az isteni mandátumokat világi befolyásra átváltani. Mondhatnánk egyszerűen így is: az egyházak liberalizálódtak, holott konzervatívnak kellett volna maradniuk. Semmi sem igazolja ezt az önkéntes liberalizálódást, az erkölcsi tekintély csökkenését, mert az isteni erkölcs — amin felépültek — ma is változatlan.

Az ember szinte kővé dermed, amikor azt olvassa egy egyházi folyóiratban, hogy Amerika egyik nagy egyházának 15 college-ában 325 most végzett ezt a sorrendet állította fel arra a kérdésre, hogy kit csodál legjobban, kit tart személyes erkölcsi hősenek? 1. John F. Kennedy, 2. Robert Kennedy, 3. Martin Luther King, 4. XXIII. János pápa, 5. Jézus Krisztus.

Jézus Krisztus a No. 5! Három liberális politikus és saját — szintén liberális — földi helytartója is megelőzi! És ez egyházi college-ok ítélete, nem holmi szekuláris hippie-egyetemé.

Könyvszemle

Kovács Károly: Hellenizmus, Róma, Zsidóság (1969; Utitárs Kiadó, Liechtenstein Strasse 20, A—1092 Wien 9. Austria). Az 500 oldalas könyv ára kötvé \$8, füzve \$6.

Az Újszövetség korát a legalaposabban és legrészletesebben tárja fel az író az olvasó számára. Bemutatja azokat az általános és helyi tényezőket, amelyek nélkül az Újszövetség üzenetét nehéz megérteni.

Ezeket a görög művelődés, a római hatalom és a zsidó etnikusság szögéből teszi kézzelfoghatóvá. Az adatok temérdek volta nem terheli mégsem a művet. Azt tudós és laikus egyaránt haszonnal olvashatja, élvezheti. A könyvnek természetesen Jézus Krisztus a középpontja. A vizsgálódás úgy történik, hogy a kor megértésével is az olvasó közelebb kerüljön a Megváltó Jézus Krisztushoz. Az oldalakról sugárzik az evangélikus teológus mély hite, páratlan felkészültsége és lángoló bizonyágtétele. A bőséges irodalmi jegyzék, meg a név- és tárgymutató külön is előnye ennek a vallástörténeti műnek.

Ez a válasz mutatja, hogy az egyházak mennyire elsodródtak a kor liberális igazságának irányában. Még ha igazságot képviselnének is ezek a törekvések — de legtöbbször csak politikai öncélt képviselnek — nem az egyházaknak kell igazodniuk a mindenkori társadalmi mozgalmakhoz, hanem nekik kellene a társadalmat Istenhez igazítaniuk. A társadalmi igazságtalanságok ostromozásának csak a szószéken van a helye, nem a tüntető erőszak igazságtalanságához való csatlakozásban.

Az egyházaknak — minden egyháznak! — egyetlen feladatuk lehet: az Igét hirdetni, méghozzá változatlanul, ahogy azt Jézus Krisztus — a No. 5. — közvetítette hozzánk. Benső meggyőződést kell adniuk, "hívőket" kell toborozniuk, nem csupán "fizető vendégeket". Legfelsőbb erkölcsi bírónak kell maradniuk és ezért nem mérsíkelhetik ítéletüket a változó politikai divatok szerint.

Maguk az egyházak az okai annak, hogy az Igét egyre inkább elnyeli a liberális vákuum. És vele együtt — az egyházakat is.

KASZÁS NAGY MÁTÉ
(Kanadai Magyarság)

MEGJELENT!

A Szabad Magyar Jogász-szövetség kiadásában

THE UNSOLVED HUNGARIAN
QUESTION.

A 40 oldalas angolnyelvű füzetben az ENSZ közgyűlésein felszólalt neves államférfiak, diplomaták mondják el véleményüket az ötvenhatos forradalom jelentőségéről; a szovjet törvénytelen katonai beavatkozásáról; a szovjet csapatok kivonulásáról, a magyar nép szabad választójogáról, a magyar semlegesség és több ezzel összefüggő kérdékről.

A füzet \$1.00 beküldésével az alábbi címen rendelhető meg:

FEDERATION OF FREE HUNGARIAN
JURISTS,

P. O. Box 1154

Grand Central Station.

New York, N. Y. 10017.

CSALÁDI HIREK

Kunos Jenő ev. lelkész leánya, Erzsébet házasságot kötött De Kalb-ban ápr. 19-én Corbette Gergellyel. Az esketést a menyasszony édesapja végezte.

Turesányi Gyula ev. lelkész augusztus 9-én eskette Vilma leányát Mc Monigle Dániellel Smithville-ben.

6. EGY PRÉDIKÁCIÓ TÖRTÉNETE

— Csel 4:5—22 —

Ez a különös prédikáció — amit a Cselekedetek könyvében olvashatunk — nem templomban hangzott el, hanem egy törvényszéki tárgyalóteremben. Nem pap tartja laikusoknak, hanem egy analfabéta, tanulatlan ember: Péter apostol tartja a művelt főpapi bírának. Csak egyben voltak egyek: a Krisztus-gyilkosságban. Akik a bírói székben ültek Krisztus-gyilkosok voltak; aki prédikál nekik a vádlottak padjából az Péter volt, aki megtagadta Krisztust.

És mégis ebben a prédikációban egy különös mondat van a 14. versben: „... *semmit sem tudtak ellene szólni.*” A művelt, tanult emberek elnémultak az egyszerű halásznak, Péternek bizonyágtevésére, nem bírtak a Szentléleknek ellene állni. Mert a Péter igehirdetéséről szóló beszámoló ezzel kezdődik: „Akkor Péter Szentlélekkel megtelve...”

Itt azt kell megjegyezni, hogy a Szentlélek nem birtokolható. Nem bízhatja el magát egyetlen igehirdető sem, hogy mindig megkapja a Szentlélek ajándékát. Márpedig az igehirdetésben a Szentlélek a legfontosabb, nem lehet Őt semmivel sem pótolni. A Szentlelket nem lehet mondatokhoz odaláncolni, mert jön és megy, amint Neki tetszik. Honnan tudjuk, hogy egy prédikációban ott van-e a Szentlélek? Ha ott van, úgy valami visszhang támad a szívünkben, valami elkezd benne gerjedezni és igazat adunk Istennek. Meggyőződés lesz úrrá a hallgatóságon, hogy úgy van. Igazat adnak Isten-

HALÁLOZÁS

Bernhardt Tivadar, lapunk hű olvasója 90. életévében visszatért Teremtőjéhez. Temetése október 10-én volt Poughkeepsie-ben. Gyászolja fia, Bernhardt Béla ev. lelkes — aki a temetési szolgálatot végezte — valamint leánya, Baráth Jánosné és családjai. Boldogok a halottak, kik az Űrben halnak meg...

nek, aki az élő ígét ajándékozta. Ahol ez igehallgatás közben nem jelentkezik, ott a Szentlélek rendszerint nincs jelen. Természetesen ez a feltevés *csak akkor érvényes*, ha hívó és lélekben igehallgató emberekről lehet szó. Mert a Szentlelket csak a Szentlélek birtokában, vagy legalább is közelségében tudom megérezni. A felelősség ebben a tekintetben az igehallgatón éppúgy rajta van, mint az igehirdetőn.

A főpapi bírák nem tudtak ellenállani az igazságnak és a tényeknek, amiket Péter apostol vágott a szemükbe. Azt mondja Péter nekik: „És nincs senkiben másban üdvösség, mert nem adatott az emberek között az ég alatt más név, amely által kellene megtartanunk.” Micsoda veretes szavak, mindegyiknek külön-külön mázsás súlya van. Nem csoda, hogy Péter az utolsó szó jogán ezt mondja: „Mert nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokról ne szóljunk.” Ennek a bizonyágtevésnek nem tudnak ellenállani, mert élménnyel szemben a logika hatástalan, az érv semmit sem ér.

Ha azonban azt gondoljuk, hogy az a prédikáció, melynek olyan nagy hatása volt, a főpapokban megtermette a maga áldott gyümölcsét, tévedünk. Megdöbbenve kell látnunk, hogy e prédikáció, amelyet úgy hallgattak végig, hogy nem mertek beszólni, mégis eredménytelen maradt. Ellene nem tudtak semmit sem szólni, de tenni igen. A Léleknek kénytelenek igazat adni, de elhallgattatják a kellemetlen prédikálót. Félnék megtérni s ezért elhallgattatják az igehirdetőt.

Hányszor jár velünk is így a Szentlélek! Hányszor kezd dörömbölni szívünk ajtaján, értelmünk kilincsére reá teszi a kezét, nem tudunk szabadulni tőle s akkor egy erőszakos mozdulattal elszakítjuk magunkat tőle és becsapjuk előtte szívünk ajtaját. Majd máskor! Nem akarunk keresztyének lenni még akkor sem, amikor „majdnem keresz-

tyének lettünk”. És szól a parancs Péter és társai felé, ne szóljanak, és ne tanítsanak a Jézus nevében.

Milyen tragikus vége van ennek a prédikációnak! Megkeményednek. Először igazat adnak a Szentléleknek, később lerázzák magukról. Ma még szívük gerjedezett, később már lelkiismeretük nehezebben mozdul meg, mert a második megtérésre szóló meghívásnak engedelmeskedni mindig nehezebb, mint az elsőnek. A harmadiknak még nehezebb és mikor újra próbálkozik a Szentlélek velünk, már lehetetlen lesz a megtérés és eleve bezárt ajtókat talál, egy megkeményedett szívet.

Engedd hát hatni magadra az igehirdetést!

EVANGÉLIKUS VILÁGSZÖVETSÉG

A strasbourgi Ökumenikus Intézetben nemzetközi szemináriumot tartottak augusztus második felében: „Keresztyén lét szekularizált világban” témával. Huszonkét, közöttük öt vasfüggöny mögötti nemzetből jelentek meg résztvevők. A szeminárium a következő összefoglaló eredményre jutott: „A szekularizáció rendszerint az egyház befolyásának a csökkenését jelenti, de egyben ez szolgálati alkalom is. Amint az egyház felismeri a szekularizáció folyamatát, akként kell pontosabban meghatározni a mondanivalóját és szolgálatát a világban. Az egyház alapjában véve nem társadalmi, gazdasági vagy politikai intézmény. Küldetése prófétai, amely az evangélium hirdetésével kiterjed az élet minden mozzanatára. A szekularizált világban a keresztyén egyházaknak egyre jobban együtt kell működniük, hogy szolgálatuk hatásos legyen. Hajlandóknak kell mutatkozniuk arra is, hogy nem-keresztyén csoportokkal is együtt dolgozzanak közös emberséges célok érdekében. A keresztyén egyházaknak be kell látniuk, hogy egyre fogyó kisebbségben vannak a szekularizált világban. Ennek a ténynek mind az egyházakra, mind a keresztyén egyénekre nézve még beláthatatlanok a következményei.”

Az Ökumenikus Intézet négykötetes műben tervezi közzétenni az ev. és r. k. teológia egymásraható, időszerű kérdéseit. Magyar vonatkozásban dr. Vajta Vilmos strasbourgi és dr. Nagy Gyula budapesti ev. teol. professzort találjuk a szerzők csoportjában. (bbp)

HÍREK VENEZUELÁBÓL

Az 1969. év elején fontos mérföldkőhöz érkezett a Venezuelában élő magyarság. Saját erejéből felépített egy hatalmas, színpaddal ellátott termet, eserkészszobákat, tanácstermet, iroda- és könyvtárhelyiségeket, konyhát és gondnok-lakást magában foglaló Magyar Ház-at, amelyet január 19-én adtak át ünnepélyesen céljainak. A megnyitó ünnepség keretében Dömötör Ede ferences atya és Pósfay György evangélikus lelkész szolgáltak Isten igéjével és imádsággal. Bár a magyar protestánsokat gondozó „Feltámadás” Evangélikus Egyházközségnek van saját, szépen felszerelt egyházi központja, Pósfay György lelképásztor a szombatonként a Magyar Házban tartott leány- és fiúcserekesz összejövetel után az említett helyen is tart hittanórát azon gyermekek részére, akik a hét más napjain tartott oktató órákra nem tudnának eljönni. Így az új Magyar Ház az egyházi munka számára is jelent segítséget.

1969. februárjában Nt. Hefty László és családja látogatták meg Venezuelát, Argentína felé vezető útjuk során. A caracasi gyülekezet tagjai közül sokan már ismerték Hefty lelkész urat, hiszen 1956-ban amikor először utazott Buenos Airesbe, ugyancsak töltött néhány napot Venezuelában.

Mostani látogatása során bőjt első vasárnapján istentiszteletet tartott a caracasi templomban, amelynek keretében úrvacsora osztás is volt. Azzal délután Valenciában prédikált az ottani magyar istentiszteleten. Felesége pedig a caracasi Nőegylet tagjai számára tartott előadást az argentinai női munkáról. A vendégeknek alkalmuk volt több magyar családot otthonukban is felkeresni, továbbá meglátogatták Dömötör Ede magyar római katolikus és Puky Ákos valenciai evangélikus lelkészeket.

Márciusban Fűry Lajos washingtoni (D. C.) író az A. M. SZ. főtítkárra látogatta meg Venezuelát, ahol több előadást tartott, köztük a caracasi és valenciai gyülekezetünkben is.

Mind Caracasban, mind Valenciában volt tojáskereséssel egybekötött húsvéti ünnepély a magyar gyermekek számára, virágvasárnap Pósfay lelkész a cserekeszek vezetőképző táboraiban tartott istentisztele-

tet. A húsvét utáni vasárnapon tartott istentisztelet keretében Caracasban Birkei Fridtjov, osloei evangélikus püspök, a Norvég Evangélikus Egyház primása, Ordass Lajos püspök egyik nagy tisztelője, köszöntötte a magyar istentisztelet résztvevőit, majd Valenciában közös istentiszteletet tartott, amelyet szeretetvendégség követett az ottani egyházi elemi iskola nagytermében. Ezen sok magyar is résztvett a gyülekezetet képező német, lett, skandináv és más nemzetiségű tagjai mellett. E sokszínű gyülekezetet a magyar származású Puky Ákos lelkész pásztorolja.

Május második vasárnapján Anyák Napja ünnepélyt rendezett a gyülekezeti nőegylet. Pünkösdi ünnepén került sor 4 caracasi magyar konfirmandus ünnepélyes fogadalomtételére. Valenciában ugyanekkor volt konfirmációi ünnepély, itt a hét konfirmandus közt két magyar származású volt.

Június elején Pósfay György meglátogatta Közép-Venezuela magyar szórványait és a következő helyeken tartott istentiszteletet: San Filipe, Barquisimeto, Acarigua, Turén. — Előzőleg március hónapban Nyugat-Venezuelában végzett hasonló szolgálatokat, amikor is Coro, Punta Cardon és Judibana, Maracaibo és San Cristóbal magyarjait kereste fel és köztük Isten Igéjével szolgált. Májusban pedig Kelet-Venezuelában járt és az Orinoco melletti Puerto Ordaz-ban tartott magyar istentiszteletet.

Június utolsó vasárnapján került sor a vasárnapos iskola és hittanórák záróünnepélyére, amely alkalmas módon zárta le az elmúlt — a vasárnapos iskola életében 20. — tanévet. A gyermekek szépen feleltek a szülők és gyülekezeti tagok jelenlétében és mindegyikük egy magyar könyvet kapott ajándékba a nőegylettől.

Júliusban Pósfay György lelkész és családja szokásos nyári szabadságát Princeton-ban töltötte, ott élő hozzátartozói körében. Távollétében a gyülekezet presbiterei tartották meg az istentiszteleteket, majd augusztus 3-án, amikor Pósfay György a New Brunswicki egyház istentiszteletein hirdette magyar és angol nyelven Isten Igéjét, Puky Ákos valenciai lelkész prédikált Caracasban. Azóta Pósfay

lelkész már visszatért Caracasba és ismét átvette gyülekezeti szolgálatát. Az elkövetkező idők tervei közé tartozik a rendszeres magyar istentiszteletek megkezdésének 20. évfordulójáról való megemlékezés szeptember 7-én, továbbá egy magyar gyermektábor megrendezése a szórványokból származó fiatalok részére.

—y—y

AZ EGYHÁZ HÍREI

MAGYARORSZÁG

Meghalt Bárányi László pápai és Schlitt Gyula ny. bonyhádi ev. lelkész.

Csorváson Brebovsky Gyula, Meszlenacsádon ifj. Joób Olivér, Órimagyarósdon Bozorády Zoltán az ev. gyülekezet új lelkésze.

Dunakeszin templomszentelésének, Egerben önállósulásának 30. évfordulóját ünnepelte az ev. gyülekezet.

A Budapesti Ev. Teol. Akadémia új dékánja dr. Groó Gyula professzor.

Megemlékeztek Bauhofer György, a magy. ev. diakónia megindítója halálának 105., valamint a Gusztáv Adolf Gyámintézet megalakulásának 125. évfordulójáról.

Az Ev. Sajtóosztály kiadta dr. Pálffy Miklós teol. professzor Jeremiás c. művének második kötetét.

Dr. Pröhle Károly ev. teol. professzor két és félhónapos körúton az Egyesült Államokban tartózkodik.

NÉMETORSZÁG

Az evangélikus (Keleti) Egyházszövetség elnökéül Dr. N. Beste püspököt, a Mecklenburgi Ev. Egyház, helyetteséül G. Noth püspököt, a Szászországi Ev. Egyház vezetőjét választották meg.

A kommunista államhatóságok megtagadták G. Noth szász ev. püspöktől a kiutazási engedélyt, hogy résztvehessen Angliában az Egyházak Világtanácsa Központi Bizottságának az ülésén. Noth püspök tavaly sem kapott kiutazási engedélyt, hogy jelen lehessen az EVT uppsalai nagygyűlésén.

RODÉZIA

Aszály következtében a lakosság nagy része éhínség veszélyének van kitéve. Az ev. egyház vezetője, S. Strandvik püspök szerint a bajt csak növeli az állam elleni kereskedelmi blokádnak, aminek következtében a mezőgazdasági munkától elesők egyéb munkaágakban nem tudnak elhelyezkedni.

Összeállította: Bernhardt Béla

Gyülekezeteinkről

CLEVELAND — ELSŐ

Lelkész: Brachna Gábor

Templom és lelkészi hivatal: 2836 East Blvd. (44104). Tel.: 721-7074. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9:45-kor angolul, 11-kor magyarul.

ERŐS VÁR gyülekezeti megbízott és lapterjesztő: Boros József, 12002 Browning Ave. (44120). Tel. 231-7931.

A gyülekezet lelkésze visszaérkezett európai útjáról. Ezúton is megköszönjük nt. Juhász Imrének, a nyugat-clevelandi egyház lelkészének, hogy szeptember folyamán gyülekezetünk teljes adminisztrációját ellátta. — Eltemettük aug. 25-én Peck Júliát 78, aug. 26-án Gebe Lászlót 72, szept. 2-án Pécsi Andrásné 72, szept. 18-án Maraeskó Pétert 86, szept. 29-én Vass Ádámot 75 és okt. 6-án Köteles Ferencet 61 éves korában. Boldogok a halottak, kik az Úrban hálnak meg... — Oltáregyletünk november 16-án rendezi hagyományos karácsonyi vásárját és szeretetdelutánját.

CLEVELAND — NYUGAT

Lelkész: Juhász Imre

Templom: W. 98 & Denison Ave. — Lelkészi hivatal: 3245 W. 98th St., (44102). Tel.: 961-6895. — Istentisztelet minden vasárnap de. 9:30-kor angolul, 10:45-kor magyarul. — Űrvacsoraosztás minden hónap első vasárnapján és az ünnepnapokon. Vasárnapi iskola de. 9,30-kor angol, 10,45-kor magyar nyelven.

Megkereszteltük szeptember 21-én Keres Karola Annát, valamint Tallós Ödön fúsztvót. Oltáregyletünk tagja volt, de a zlovák gyülekezethez tartozott Labaj Györgyné, kit okt. 9-én temettek el. — A fiatalasszonyok Köre, volt elnöke Schmidt Miklósné emlékére 15 angol énekeskönyvet ajándékozott templomi használatra. — Évi nagy bazárunk november 1-én lesz.

DETROIT

Lelkész: Asbóth Gyula

Templom: 8151 Thaddeus St. — Lelkészi hivatal: 8141 Thaddeus St. (48217). Tel.: 41-3077. — Istentisztelet minden vasárnap de. 10-kor angolul, 11-kor magyarul.

Presbitériumunk június 29-én szépen sikerült ebédet rendezett. Június 7-én es-

küdtek egymásnak örök hűséget Robert G. Andrews és Mary Gruber. Október 12-én volt az oltáregyesület őszi bazárja. November 23-án lesz az oltáregyesület 55 éves jubileuma.

NEW BRUNSWICK

Lelkész: Rieker György

Templom és lelkészi hivatal: 247 Somerset St. (08901). Tel.: 545-4961. — Lelkészi lak: 895 Patton St., North Brunswick, N. J. 08902. — Istentisztelet minden hónap első és harmadik vasárnapján reggel 8:30-kor magyarul, minden vasárnap de. 9:40-kor és 11-kor angolul.

ERŐS VÁR gyülekezeti megbízott és lapterjesztő: Orvos József, 69 French St., Edison, N.J. 08817. Tel.: 985-3352.

Oltáregyletünk által adományozott új zöld oltár és szószékterítőket szeptember végén avattuk fel és vettük használatba. Az Oltáregylet gyűléseit a hónap első szerdáján du. 2 óraker tartja, legközelebb nov. 5-én. **Keresztelések.** Killian Amy és Saloom Stacey jún. 15-én, Lőrincz Carry és Torres Jack aug. 24-én, Slaydon Becky szept. 14-én. **Esketések:** Luczu Lajos és Engelhardt Cathy szept. 27-én, Mnieh Frank és Sabó Janet okt. 4-én, Medina Cresi és Rader Barbara okt. 11-én. **Temetések:** Hartman Helen jún. 19-én, Hegedüs James okt. 7-én, id. Horváth András okt. 9-én, Neumann Carl okt. 21-én. — A szeptemberben tartott két magyar istentisztelet átlagos látogatottsága 45 volt, míg a 7 angol istentiszteleté 44. — Köszönet mindazoknak, akik a lelkészlak festésében résztvettek.

TORONTO

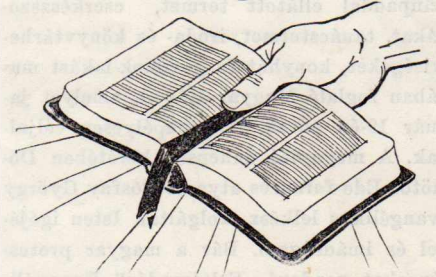
Lelkész: Brachna Gábor

Lévita: Láng Ferenc
Templom: First Lutheran Church, 116 Bond St. — Istentisztelet minden hónap első és harmadik vasárnapján du. 4:30-kor.

ERŐS VÁR gyülekezeti megbízott és lapterjesztő: Láng Ferenc, P. O. Box 142, Scarboro 703, Ont.

Október 19-én Brachna Gábor főesperes november 16-án Juhász Imre clevelandi lelkész tartja az istentiszteletet a szokott időben, mindkét alkalommal úrvacsoraosztás is lesz.

Mindennapi kenyér

— Útmutató a Biblia olvasásához —

1969. NOVEMBER HÓ

1. 1 Kor 7:29-31. — Ez 33:1-9.

SZTH. U. 22. VAS. — NOV. 2.

Heti ige: Zsolt 130:4

2. Fil 1:3-11. — Zsolt 130.

3. Mát 7:1-5. — Ez 33:10-20.

4. Luk 17:1-4. — Ez 34:1-16.

5. Mát 6:9-15. — Ez 34:17-31.

6. 1 Ján 3:18-22. — Ez 36:1-15.

7. 1 Móz 18:20-33. — Ez 36:16-32.

8. 2 Pét 3:13-18. — Ez 37:1-14.

SZTH. U. 23. VAS. — NOV. 9.

Heti ige: Mát 24:13.

9. Fil 3:17-21. — Zsolt 124.

10. Mát 24:1-8. — Ez 37:15-28.

11. Mát 24:9-14. — Ez 43:1-12.

12. Mát 24:29-35. — Ez 47:1-12.

13. Mát 24:36-42. — 1 Thess 1.

14. 2 Thess 2:1-17. — 1 Thess 2:1-12.

15. Mát 24:43-51. — 1 Thess 2:13-16.

SZTH. U. 24. VAS. — NOV. 16.

Heti ige: 2 Kor 5:10

16. Kol 1:9-14. — Zsolt 143.

17. Ján 5:19-24. — 1 Thess 2:17-3:5.

18. 1 Móz 19:15-29. — 1 Thess 3:6-13.

19. Róm 2:1-11. — Zsolt 51:1-14.

20. Ez 14:12-23. — 1 Thess 4:1-12.

21. Jel 2:1-7. — 1 Thess 4:13-18.

22. 1 Pét 4:1-7. — 1 Thess 5:1-11.

SZTH. U. UT. VAS. — NOV. 23.

Heti ige: Luk 12:35

23. Jel. 21:1-7. — Zsolt 50:1-15.

24. Luk 12:35-40. — 1 Thess 5:12-28.

25. Zsid 12:12-17. — 2 Thess 1.

26. Jel 3:7-13. — 2 Thess 2:1-12.

27. Hálaadás ti.

5 Móz 8:7-20. — 2 Thess 2:13-17.

28. Zsid 10:32-39. — 2 Thess 3:1-5.

29. Jel 21:9-27. — 2 Thess 3:6-18.

ÁDVENT 1. VAS. — NOV. 30.

Heti ige: Zak 9:9

30. Róm 13:11-14. — Zsolt 63:2-9.